

QR-kod
maqolaning DOI
sahifasini
ochadi

Joldasbaeva Nurgul Kurbanazar qizi.
Qaraqalpaqstanda rayonliq gazetalar
// «O'zbekiston olim ayollarining
mamlakat taraqqiyotiga qo'shayotgan
hissasi» mavzusidagi xalqaro ilmiy-
amaliy konferensiya materiallari
(Nukus, 2026-yil 9–10-oktyabr). –
Nukus, 2026. – B. 695–698. – DOI:
<https://doi.org/10.66073/ReFocus-Conf/0910135>

QARAQALPAQSTANDAGÍ RAYONLIQ GAZETALAR

Joldasbaeva Nurgul Kurbanazar qizi

*Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik universiteti Qaraqalpaq
filologiyasi hám jurnalistika fakulteti 3-kurs studenti
e-mail: nurguljoldasbaeva00@gmail.com*

Annotaciya: Bul maqalada Qaraqalpaqstan milliy baspasóziniń tariyxıy rawajlanıw basqıshları, xalıqtıń siyasiy-sociallıq hám mádeniy turmısında tutqan ornı hám Respublika aymaǵında shıǵatuǵın tiykarǵı gazetalar haqqında maǵlıwmat beriledi.

Gilt sózler: Sovet, Qaraqalpaqstan, raykom, agrotexnika, paxtashılıq, kommunizm, Lenin, Aqmanǵıt, rayon.

Tiykarǵı hám tariyxıy gazetalar

Qaraqalpaq tilindegi birinshi milliy gazeta hám rayonlıq gazetalar haqqında 1924-jılı dekabr ayında «**Birinshi adım**» ataması menen shıǵa baslaǵan. Bul gazeta qaraqalpaq jurnalistikasınıń hám xalıq bilimlendiriwiniń tiykarın saldı.

“**Birinshi adım**” (1924-jıl dekabr)

“**Erkin Qaraqalpaqstan**” (1928-jıl)

“**Miyetkesh qaraqalpaq**” (1928–1932-jıllar)

“**Qızıl Qaraqalpaqstan**” (1932–1957-jıllar)

“**Sovet Qaraqalpaqstanı**” (1957–1992-jıllar)

“**Erkin Qaraqalpaqstan**” (1992-jıldan baslap házirgi kúnge shekem)

1930–1960-jılları aralıǵında hár bir rayonda (Tórtkúl, Shımbay, Taxtakópir, Qońırat h.t.b.) jergilikli gazetalar shıǵarıla baslandı. Qaraqalpaqstanda rayonlıq gazetaların’ shólkemlestiriliwi – bul másele Qaraqalpaqstan Respublikasında baspa isiniń dárejesin, xabar tarqatıw túrlerin hám mazmunlı jurnalistika ataǵın kóteriw menen baylanıslı.

Rayonlıq gazetaların’ shólkemlestiriliwi:

1. Informaciyanı tez tarqatıw, onı qabıllap alıw,
2. Rayon turmisındaǵı eń sońǵı jańalıqlar menen tanısıw,
3. Ha’r bir rayonnin’ o’z identitetin saqlaw ushin ma’ha’lle mazmunin ku’sheytıw
4. Rayonlarda bolıp atırǵan ózgerisler haqqında maǵlıwmatlar
5. Basshılar tuwralı maǵlıwmatlar biliw

Baspa isiniń cıfrlı formatqa ótiw processı menen rayonlıq gazetaların’ telegram social tarmaǵında onnan basqa elektron pochta mánzilleri sıyaqlı rásmiy kanalları bar. Bizler rayonlıq gazetalar dı tek qaǵaz versiyasında emes endi elektron formatta da oqıy alamız.

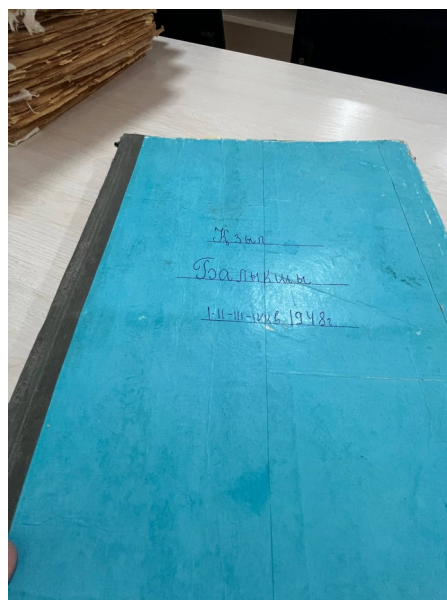
«O'zbekiston olim ayollarining
mamlakat taraqqiyotiga
qo'shayotgan hissasi»

XALQARO ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA
NUKUS, 9–10-OKTYABR 2026

1-keste. Qaraqalpaqstan rayonliq gazetaları (eski hám házirgi atamaları)

Nº	Rayon (Tuman)	Eski (sovet dáwirindegi) ataması	Házirgi ataması
1	Nókis rayonu	Kommunizm bayrağı	Aqmangıt tańı
2	Qońırat rayonu	Jeńis bayrağı	Qońırat haqıyqatı
3	Shımbay rayonu	Kommunizm nurı	Shımbay hawazı
4	Shomanay rayonu	Kommunizm jeńisi	Shomanay nurı
5	Tórtkúl rayonu	Kommunizm gálabası	Tórtkólnoma
6	Qanlıkól rayonu	Leninabad tańı	Qanlıkól xabarları
7	Xójeli rayonu	Kommunizm jolı	Xójeli haqıyqatı
8	Taxtakópir rayonu	Lenin bayrağı	Taxtakópir tańı
9	Qaraózek rayonu	Miynet bayrağı	Miynet bayrağı (ózgermegen)
10	Moynaq rayonu	Qızıl balıqshı	Aral balıqshısı
11	Kegeyli rayonu	Lenin jolı	Kegeyli turması
12	Ellikqala rayonu	Oktyabr bayrağı	Dáwir kózgúsi (<i>Davr ko'zgusi</i>)
13	Bozataw rayonu	(<i>jańadan dúzilgen</i>)	Bozataw tańı
14	Taxıyatas rayonu	—	Taxıyatas xabarları
15	Beruniy rayonu	—	Xalıq minberi (<i>Xalq minbari</i>)
16	Ámiwdarya rayonu	—	Taraqqiyot kózgúsi [1]

Tariyxıy gazetaların redaktorları hám shólkemlestiriwshilerine júdá qatal talaplar qoyılğan (1930-jıllardağı repressiya dáwirinde Qashqar Jayıtaw, Nawrız Japaqov, Sapar Qurbanov sıyaqlı redaktorlar jumıstan shıǵarılğan yamasa quwdalangan). Házirgi Nızamda da sheklewler bar, biraq olar ideologiyalıq emes, al huqıqıy (jınayıy emes, yuridik emes suverenitet hám mámleketlik qáwipsizlik) kriteriyalarǵa tiykarlangan. [2]

1-súwret. Sovet dáwirindagi rayonliq gazetalardıń arxiv toplamları (Leninabad tańı, Qızıl balıqshı)

Mámleketlik hám tarawlıq gazetalar

“Qaraqalpaqstan sportı” gazetası 1997-jılı 29-noyabrden baslap baspadan shıǵa baslaǵan. Ol respublikamızdaǵı sport waqıyaların, jeńislerdi hám salamat turmıs tárizin keńnen sáwlelendiretuǵın tarawlıq basılıp esaplanadı. [3]

(Veb-sayt: *Kksport.uz*, Telegram: @qqsport)

“Qaraqalpaqstan mádeniyatı” gazetası 1993-jılı yanvardan baslap baspadan shıǵa baslaǵan. Bul gazetada Qaraqalpaqstannıń mádeniyatı, ádebiyatı, kórkem-óneri hám milliy miyrasları haqqındaǵı maǵlıwmatlar hám maqalalar jariyalanadı.

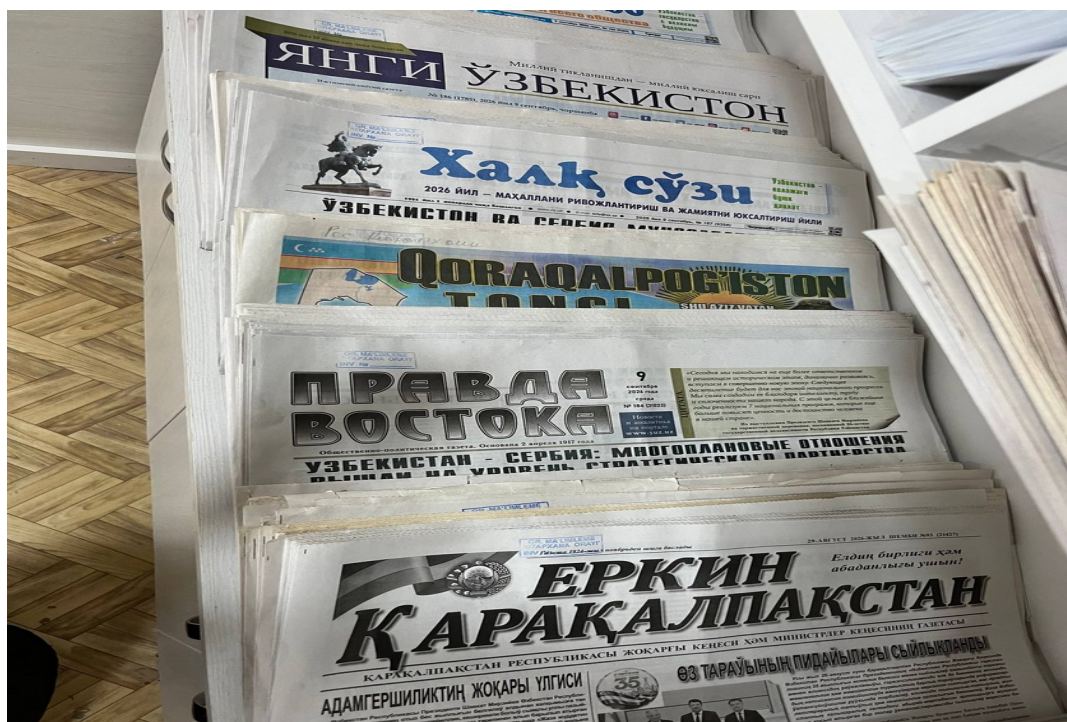
(Telegram: @Qqmadeniyatı_gazetası)

“Qaraqalpaqstan hawazı” gazetası 1994-jılı 30-avgusttan baslap baspadan shıǵa baslaǵan. Bul respublikamızdıń sociallıq-jámáátlik hám siyasiy turmısın, áhmiyetli jańalıqların xalıqqa jetkerip beriwshi ǵalaba xabar qurallarınan biri bolıp tabıladı.

(Telegram: @Qqhawazı_gazetası)

“Qaraqalpaqstan jasları” gazetası 1931-jılı 13-fevraldan baslap baspadan shıǵa baslaǵan. Ol eń bay tariyxqa iye basılımlardıń biri bolıp, jaslardıń intilishların, jetiskenliklerin hám jámiyettegi ornın sáwlelendiriwge baǵışlangan.

(Telegram: @Qaraqalpaqstan_jasları_gazetası) [4]

2-súwret. Mámleketlik gazetalardıń házirgi sanları

Paydalanılğan ádebiyatlar

1. Maǵlıwmat derekleri: Respublikalıq kitapxana arxiv maǵlıwmatları, Qaraqalpaqstan Respublikası Statistika basqarması (qrstat.uz) hám rayonlıq gazetalardıń elektron kanalları negizinde tayarlandı.
2. Даулетбай Бекбаулиев (Da'wletbay Bekbawliev) «GAZETA QALAY SHI'G'ADI'?» («Газета ничек чыга?»), Нукус (NO'KIS), «BILIM» baspasi 2011
3. “Qaraqalpaqstan sportı” gazetasi [Электрон ресурс]. — URL: <https://kksport.uz>
4. “Qaraqalpaqstan mádeniyatı” gazetasi [Telegram-kanal]. — URL: https://t.me/Qqmadeniyati_gazetasi